

401 (14)

00

Dingaka, Ditaola.7/5 6
K34/5

rewritten copy

I Kgadi Mpe

pp. 1-9

Mehuta ya dingaka ke ngaka e thšupya, ke ya alafang a sa laole ka dithlako. Ngaka ba ra ya dithlako. Basadi xo atile tšē dithšupya. Motho yo mong le yo mong ya alafang ke ngaka le xe a tseba dithlare di se nene, ba alafang dikxomo ba alafa le batho. Le bōna ba xo alafa bana fēla, ke dingaka. Matswadi a ka ruta ngwana wa xaxē bongaka yo moxolo. mojalafa kapa xo fēla ke ekaba xa ba kwane xa botse le yo moxolo, a xana xe a mo roma xo epa dithlare. Ngaka e ruta bongaka ke motho o tee a tloxe a tšame a thlaološa ke ba bang dithlare tšeo a sa di tsebeng a di jēka ke tšē ding kapa ka kxomo xoba se nwa se se ka kxopelwang ke ngaka. Le ngaka e ruta motho bongaka e bitša kxomo. O ruta mehuta ya dithlare le kalafelō ya tšona. Ya rutwang bongaka o šika le ngaka a e rwalēla mokolla wa dithlare le xo rongwa xo epa medu kapa xo phapha matswamathi a xo dia disema tša xo onetša balwetšū. Xe a šetšē a nee tsebonyana o rongwa xo alafa malwetšana a manyenyana.

Xe ba mo ruta xo laola ba mo nweša ^{sehlare} sa xore a se ke a lebala, mo o le dirētō tša dithlako xe ba mo ruta xo thlakanthša ba epa dithlare tšē swanetseng xo thlakanywa ba mo laetša ka mokxwa oo ba thlakanyang ka oōna xoba ke disema kapa tša xo nowa le tšona tšē šilwang ba ^mmotša kalafelō ya tšona le malwetšē ao di a alafang le tekanyō ya sehlare sa xo lewa le se sa leweng e leng sa xo tlōla kapa xo thlabelwa. Xa xo boitšwarō bya mofuta, molaodi o no swana le batho le xōna xa a ipexe

bathong. Xo putwa xo tšea ngwaxa xoba xo
 feta, xo ya ka xo swara xa hlôôxô ya motho.
 O swanetše xo kxodiša moruti wa xae ka
 kalafelo ya xae. Tšišô ya bongaka ke dithebele,
 xa xo na ya ka reng ke ngaka e se yôna.
 Bongaka bo a šiša ka xoba ba na le xo lekana.
 Xa xo na le kxotla la dingaka, di taibiwa ka
 meaparo. E a épa, dingwê ya rêka, dithebele ya šoxa.
 Tša bohwa di xôna tle tšes a ithêkêlang. Ngaka e phekola
 mo e biditšweng, ba bang ba e latelêla, ba bang ba e bitša.
 Ngaka xa e tšame e bapatsa bongaka, e taibya ke batho ba
 e ba fodišitšeng, ke bôna ba e bexang xo ba babyetšwang. Xe e
 fihlile e bexelwa bolwetši ya tse e laola, le xo laoleng e na e
 botsiša dipotšô, mme e arabiwe ka mo e hotsišang ka xôna.
 E ka thoma modirô semetseng xe e tšile e bexilwe bolwetši.
 Xe ditaola di re molwetši o loilwe ngaka e mo foka pele ka
 metse a thôetšweng sehlare ya mo xaiša ka ôna ka boditš
 bya kxokong kapa lešaiša la mosehla, ya e phorohla ka
 dihlare ya tse e ka swara molwetši. Sedimo le sôna
 se a hlabya xore a bône bolwetši ka mothong.
 Xo laolwa lwapeng, ka ntlong kapa mafuri,
 Ngaka e ka n'ô phopholetša molwetši. Xo laolwa
 xosasa le mathapama ka meriti e seng bošexo
 le mosexare o moxolo, xa xo laolwa molwetši xo
 nyakêxa babô fêela. Batho ba banthši ba nyakêxa
 xe xo laolwa boloi kapa pula kapa bohodu,
 kôma xo tla banna fêela, basadi ke xe xo laolwa
 boloi kapa ke mo ba atang. Batho ba sa rateng ke
 ngaka ba rakwa ke mong wa molwetši ka keletšô
 ya ngaka. Phuthulla moraba e tšwa semetseng
 leina la yôna ke phutholla - moraba
 e ba pudi kapa nku.

Ngaka e lefiwa xe molwetsi a fodile. Bolwetsi byo bo šoro kapa bya lebaka le letelle ke kxomo, byo bo nnyane, nku kapa pudi. Xe motho a sa fole ngaka ya laelwa xwa fetelwa xo e ngwê. Ngaka xo lefiwa e fodisitseng molwetsi.

Xo tuisa motse xoba lapa ke kxomo. Xe motho a biditse ngaka xore e mo laolê o e diela byalwa, ke ngaka ya xae. Xe e le ya metseng eo a sa tsebaneng nayô kapa u e latetse, u nthša pudi kapa u ya u rwele byalwa. Ngaka xe e foka naxa e lefiwa ke kxosi ka nku, xa e lefiwe ngwaxa o mong le o mong. Xe e foka molwetsi, ke karolô e ngwê ya kalafô ya xaxe. Ngaka e tsebiša seo tefô ya yôna e swanetseng xoba sôna, xa e bitše xo feta seo se boletseng mona.

Ngaka xa e phexiswe, xe motho a se na kxomo a ka n'ô fokotša ka dinku kapa dipudi, feëla o tlamexile xo phêtha sethla seo ngaka e mmeetseng kapa a n'ô re ke tla xo phelêla xe a se na sef a ka mo fang. Xe motho a xana xo lefa ngaka wa sekišwa a lefišwa ke kxôvô. Molwetsi wa botsišwa xe xo tla tsebya xore o bolawa ke tswetsi mang, kapa a laolwa ka ditaola, xo phopholwa motho ya robexileng, xo laolwa ka dithlako kapa mankxwanyane. Molaodi wa rutwa xo laola. Ba bang ba laola ka thlako tse nne, bangwê ka dithlako ka moka. Ke ka xo šetsa maô, le ka xo šetsa boteng bya sedimo se bolaetseng molwetsi ba kxôna xo lemosa tswetsi ya molwetsi.

Dithlako di dirwa ka marapô a diphôôfôlô tše bolailweng e seng tse hwileng le xôna ba di lokiša ba se se ba a apea nama e see tala.

Maô a dithlako: Lengwê, Ngwanenyana,
 lengwê la bahudi ba kxetsi lengwê ke
 laola bašabi ka laola kxoši e a hwa:

Ihwaxadima: Mosadi, thwaxadima e kxolo
 matsepe, ngwana marutla a ra tsatsi
 tsatsi la mosadi moxolo le thlaba lešaramong
 la ntlo. Mehlasedi ya ba sa moduke. Malatsi
 le malatsana ba tsere kxang. Malatsi a re
 letsatsi le tšwa bodibeng, malatsana a re
 letsatsi le tšwa kuting ya morula, ba tloxa
 ba namêla bolepye thlaku di a lewa, maoko
 a lewa ntsweng. Letsatsi la tšwa bodibeng,
 kxang e bowa e letše malatsana a bo malatsi.

Selomi: Mošimane, Selumi ke tšwa se a ja,
 ntswana a potla phasa ya mangana a
 maxolo, ya xo ja bohwa le bya dingwê,
 hlotla mošwang ke e tala, phura marapô
 ke e thsehla, Se se jang madi ke se se hwibidu
 Wa kwa se re kxo! Molapong u phamoxe u
 fiwe nama xa bo Selomi nama dia lewa,

Lexwame: Monna, Lexwame la mathlathlakoma
 a mošweng. Na xo rwala xa ka ke xang wa botša
 mosadi khuduxa ya lepotta-potta o ora ntlo a
 laala. Na lexwame a ile se bue mašunya-šunya
 ke ang? Maphoko bowa xodimo leuwe tswapô
 e se leno u ba kiša mosweng naxa, Ke letswapô
 la pela le thšwene le ntswete monye lewaneng.

Moxolore: Kxoši, monna: Ke moxolo ke mokokomosi
 ke moxolo moja tša uta. Ntlo kxolo ya mošatê
 e re dithšikhudi ya re maphene ya re
 kxolo ka dipedi.

Mabyana 'mosadi' Lesaxa-šaxa molapong
lesata la basodi ba tšie. Moxodi wa tšie tšā
bošexo u tla xola le masoo soo.

Morarwana 'Ngwanenyana' Morarwana wa
selesele ke a selekwa ke selekwa ke nthši
maswing xo thlatša ke xo dikisela

2. *Thwaxadima* "Mosadi" Sebetla mpheng wa
kxadi u betle o be o molelle, kxadi le moše
xa noka e ya lema. Sefeleele se ja melato,
se beša mollō taku-taku moraxo phofa di a
fša.

Mašupya "Basadi" Basadi ba Mmaselope ba
se ya mokeng ka lekoko basadi lathlang
serepa; seboka mollo se a ja sepipimpi
moripeng se a bolaya ke bipile kxolo e
tšea letšete. *Tabare* bola kxorwane khuta
marama re hwa nayo. *Nawa* nkabe di
bipela nkabe di bipela bathšadibe batho
ba Mmasaboto sa nawa.

Mothlakola 'monna'. Mothlakola a matsepe
madiha a kxomo tša rare byo bo thlakotšexo
bo thlakotšwe bo thlakotšē le moxatša kxoši.
Bokxatha. 'Mosadi' Bokxatha khuru tsa basadi
boxara ke bya bo mosima.

Ihlapadiba 'Mošimane' Leope la wēla masokhu
le ba mahlo ba a le wēla ke thlapi le le rangwane
tšiboxong, a apere nakedi a thšeka le nna
ke apere nakedi a ~~that~~ thšeka a dia manō
a xo tšea ya ka nakedi a thšeka.

K34 / 5

Mpherefere. 'Ngwanenyana'. Kxaola nkwewe moxala e se ye naô phalaborwa xa malatši a phepela, malatši phepela ka ngweta u tšee lešela u nee balata xa selema tšela ya boroka.

Moraro. "Mosadi" Sa moraro xa se kxole se mabulelong a dipsika, se nyaka nku ya mokou se akxofe dinero dibe mafuri u se se ua nyaka. Letswettana ke kxothše masui a mma ke rima - rima le diphao, dimpa ke marethethe. Xo na le marapô a diphôôfôlo ka moka tše tšebyang, xo ya ka methopo ya batho: Flon, tau, kxomo (nare) thšukudu, kolobê, phiri, kxokong, phukulye, phiiti, thšweni kxabo, noko le tše ding.

Mankxwanyane: O diwa ka diphate wa kxokaxanywa ka mašika wa hlomelwa metheka hlocong. Ba laola ka ôna. Ba o tsema fase motho a o swere ka lerapô xore o se we xe o bina. Serêto: Mankxonyane a maxapa tolodi kxomo ihlaxaripana a leselo mothotho a mabala matsi, thšipa namela mooka mabala a šala mookeng.

Dithlako ba lemosa ka tšona malwetsi le mathsweny~~o~~ ohle le baloi ba tšebya ka tšona.

Ditaola di šupetša ngaka mokawa oo e ka alafang ka ôna le dithlare tše nyakerang. Xe motho kapa kxomo e robezile ya otllowa ya phopholwa marapô a robezileng ba a lokiša xomme ba e phutha ka matswamathi a mokhlaré kape sethebe ba tata ka lenti. Ba šidila ka dithlare tše kôpantšweng le makhura. Xo orelwa disema ka lengeta kapa ka pea. Le metsi a bidišwa xo thšetšwe dithlare ka xare motho a orela a apešitšwe kobô.

Sekutu se thobiwa ka dihlare ka metse a borithô. Xo xaiwa ka lexare letoma la xe motho a thumilwe e le xe e le seruruxi mola se budiritse.

Kapa ba xae ba lomere ka mohloxo. Motho xe a ba robexile ba be ba mo ripa sethō se robexileng ba mo tātā ka dihlare xe e le moo ba bōnang xoba marapō a ka se kxomaxane. Basotho ba nyaka ba alafa ka mokhlare o mong le o mong o ba o tsebang, le nama le marapō le madi a motho le a tšona diphōfōlō a hlakanywa le dihlare. Xa ba dumele xo botša motho mekxwa eo dihlare di hlakanywang ka yōna, le ōna maina a tšona ka xoba bongaka bya Sesotho ke sephiri xa e se xe u nthšitše kxomo ba xo ruta.

Maina a se makae ao ke a hweditseng šia: Moxwētē-swika, lebitšō la dingaka ke morwala-badikana, mohloko = mmolaya nonyana, Šapō la motho = Šapō la mphse, Seatla sa thšweni = Se-mometsa leseka, morotō wa dipela = morotō wa thšweni, Lekodi = hlapa diba, Sebale = monkxankxane, moroba diepē = modika seolwana, Morerešo = xoko sa borwa.

Dihlare di a ēpya, dingwē ba di rēka ka tšē ding kapa ka diruiwa, di epiwa ka nakō tšōkle fēla, xo nee tšē sa epiweng lehlabula byale ka sebatama, kraši, thutse le molaka, ba re di tliša sefakō, le mohlakha xa o kxiwe o tliša phefō.

Še ding di šomišwa di see metse, dingwē di a omišwa tša šilwa, dingwē di šilwa di fišitšwe, dingwē di krekxethwa disema. Xo ya ka mehuta ya tšona. Dingwē di šilwa tša thlakanywa le makhura tša lōtwa ka manakeng. Še ding le tšē ding di thakana le tšē šomang natišō kalapong.

Dipheko tše bewang difateng xo rêngwa modutu di tlotswa diklare le lehlaka-noke, le tšona tša xo aparwa molaleng di tlotswa diklare. Tše di fêhlwaxo ke dithokxola.

Malwetši xo dumêlwa xoba a tlišwa ke boloi, ke badimo, xe e le a badimo ôna dingaka di re xa ba lwe nabô xoba le xe ba laola ba alafa ba rwabadiša badimo, a mang a tlišwa ke xo phela xampe xa motho. Tše ka moka ba di tsebışwa ke xo laola. Baloi ba šomiša mekxwa ee: Ba nthša mobu mo u xatileng ba hlakanya le diklare wa bolaya ke maoto. Ba tšea monda mo u rotileng ba hlakanthša le diklare ba thiba tswala, kapa ba thibanthša morotô wa babya. Le meriti ya batho ba šilafetieng e bakêla motho maduma. Fêla diphiri tša boloi di tsebya ke bôna ba nnoši.

Motho xe a nee madi a mapholo o oretšwa disema, xe e le hlôôxô e kxolo le moxwa hloxong, xe a bolawa ke morotô o le bohloko xe a rota, ba fufutša modi wa naka la thôlô wa fôla. Sekxalaka se alafiwa ka medi ya lenaka la kxomo le le tala, wa ôrêla moši wa tloxa wa tlôla mošidi o hlakantšwe le makhura a kxomo. Le tšie kxalaka e alafa sekxalaka. Moxerešo o alafa hloxwana ya ngwana wa fišwa wa papatšetšwa phoxwaneng.

Morotô wa thšweni o alafa mahlo a nang le dišô. Meno a thunyang a alafiwa ka sebale. Sehlabi ka tšwamathi la mohwelere. Molaka ke hlare sa madi a thšwenyang mmeleng. Xata la mpya ya kxotho le alafa hloxwana. Šeng e kxuibidi re xo noša modi wa mothšidi wa fufutšwa motho a nwa metse.

Xo thšireletša ntlo kapa motse xo bewa dithokxola. Dipheko di thšireletša baloi, meriti le maru,

Xo aparwa pheko ya monutu kapa lehlaka
 noke le kerapô la noxa kapa la thšweni xo
 ithšireletša, le lenala la nthšu. Monna moso,
 kxaši, sebale, le tšapa la borwa di thšireletša
 baloi. Hlokuwa la tšela, masepa a kxwadi,
 monna mošo le yôna kxaši di šomišwa
 bakeng sa mahlatse, xo ratwa ka moo
 dingaka di kxonang xo hlakanya ka xôna
 sephiring sa bôna. Fêla xa e le thlokuwa la
 tšela, monna moso, masepa a kxwadi di
 šomišwa le xe di nnoši. Makhura a nku
 a ba xôna thlakanyong ya mašwalô.

Ke boditšwe ke Ngaka Secadi Mxodi.

end s 401